

EL LLENGUATGE

Fortament

(II)

En la llengua medieval, al costat de l'ús de *fort* adverbial, trobem el de *fortament* o de la seva variant *fortment* (*fort* era, primitivament, un adjectiu d'una sola terminació), molt freqüent en Llull. Però si bé en alguns casos *fort* i *fortament* (o *fortment*) hi eren usats amb el mateix valor, com en les expressions *pus fort* i *pus fortment*, hom usava especialment *fort*, tal com dèiem ahir, davant els adjectius i els altres adverbis, com a equivalent de *molt* (i alternant-hi), en frases com *fort trist*, *fort dolorós*, *fort poca cosa*, *fort gran treball*, *fort alegrement*, *fort prestament*, *fort poc*, al costat, és cert, de *s'enceneren així fort*, *fort los nafrà*, etc. (exemples de *Curtial e Güelfa*), mentre que trobem més aviat *fortament* (o *fortment*) modificant un verb (sovint verbs com *colpir*, *nafrar*, *combatre*, *ferir*, etc.). Però en desaparèixer de la llengua l'ús de *fort* com a modificador d'adjectius i altres adverbis, és a dir, com a equivalent de *molt*, *fortament* el degué substituir en aquest ús. I, així, en la llengua actual, l'adverbi *fortament* té un significat més aviat figurat, expressant la intensitat, és a dir, com a equivalent de *pregonament*, *profundament*, *intensament*, etc., més que no pas la manera, com en aquest exemple de P. Bertrana: *coses un xic odioses pels homes fortament civils*.

L'adverbi *fortament*, doncs, sembla haver deixat una significació vacant que ha estat ocupada per frases adverbials com *amb força* o *amb tota la força*. No usariem, així, *fortament* modificant un verb com és ara *llançar*, el qual admetria més aviat les modificacions *amb força* o *amb tota la força*: *El va llançar amb força*. Notem, d'altra banda, com en certs casos la frase verbal *tenir molta força* sembla haver-se diferenciat de *ésser molt fort*. Efectivament: parlant d'algú capaç d'alçar un pes de cent quilos diríem més aviat *Té molta força* que no pas *És molt fort*.

Modernament, també el substantiu *força* s'ha adverbialitzat. Els exemples que en dóna l'Alcòver-Moll són d'escriptors del segle passat. Però *força*, adjectiu i adverbi, té un valor restrictiu, que no reflecteixen les definicions dels diccionaris, tal com bé ens mostra aquest passatge de J. V. Foix (*Catalans de 1918*): A mi em depremeix aquest «força» que ara fan córrer alguns per expressar llurs admiracions. Així, per a aquests arronsamelics, el Partenon fa «força bonic», Cervantes és «força interessant» i l'Odíssea «força curiosa».

Albert Jané